

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу **Афанасьєва Андрія Валерійовича «Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів старшої школи у процесі інтерактивного навчання фізичної культури»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура)

Актуальність теми виконаної роботи. Сьогоднішня статистика засвідчує, що в останні роки, лише близько 10 % випускників шкіл можуть вважатися здоровими. Це зумовлено недостатньою сформованістю культури здоров'я в суспільстві, зокрема і у молоді, низькою громадянською свідомістю у ставленні до власного здоров'я та здоров'я оточення, поширеністю нездорових поведінкових факторів, пов'язаних зі способом життя та високим рівнем стресів.

При цьому дослідники визначають здоров'язбережувальну компетентність як здатність розуміти цінність особистого і суспільного здоров'я, володіти мотиваційною, теоретичною і практичною готовністю до його збереження у духовному, психічному і руховому аспектах. Успішність її у формування може бути забезпечене завдяки використанню ефективних підходів до навчання фізичної культури, спрямованих на засвоєння знань, умінь та навичок здорового способу життя, реалізацію здоров'язбережувальної діяльності і поведінку.

Багато вчених стверджують, що за умов упровадження інтерактивного навчання фізичної культури в аспекті збереження здоров'я стає можливим розвиток особистості, мотивованої та орієнтованої на здоров'язбереження, здатної поважати і нести відповідальність та своє здоров'я та здоров'я оточуючих, комунікувати і діяти свідомо самостійно та у колективі на основі загальнолюдських цінностей та загальноприйнятих норм поведінки.

Попри все, аналіз педагогічної теорії засвідчує, що окремі методичні розробки дослідників, а також описаний в різних інформаційних джерелах практичний досвід учителів фізичної культури, торкаються питання

використання інтерактивних методів у фізичному вихованні учнів різного шкільного віку, проте практика інтерактивного навчання фізичної культури старшокласників не має системного характеру. Даних про застосування інтерактивного навчання здоров'язбереженню у процесі фізичного виховання не достатньо, що обґрунтовує актуальність теми дослідження «Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів старшої школи в процесі інтерактивного навчання фізичної культури»

Зв'язок роботи з планом НДР галузі. Про важливість для галузі дисертаційного дослідження свідчить факт його виконання на підставі тематичного плану та загальної проблеми наукових досліджень Українського державного університету імені Михайла Драгоманова «Теорія і технологія навчання та виховання в системі освіти». Робота виконана згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я. Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 2 від 22 жовтня 2020 року) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні протокол № 1 від 02 лютого 2021 року).

Найбільш істотні наукові результати досліджень. Найбільш істотним науковим результатом дисертаційної роботи є дослідження проблеми використання інтерактивного навчання здоров'язбереженню в процесі фізичного виховання старших школярів, яка включає в себе аналіз сучасних тенденцій в організації навчання фізичної культури у вітчизняних закладах загальної середньої освіти, особливості психомоторного розвитку і здоров'я старшокласників, основні підходи до формування здоров'язбережувальної компетентності школярів і загальну характеристику інтерактивних методів навчання та можливості їх застосування у фізичному вихованні учнів старшої школи.

Ступінь обґрунтованості результатів дослідження, їхня вірогідність і новизна. Високий рівень достовірності і обґрунтованість

наукових положень, висновків і результатів дисертації забезпечує достатня джерельна база дослідження, де опрацьовано 241 джерело, у тому числі 8 праць зарубіжних авторів. Масштабність проведеного дослідження, глибина аналізу різноманітних джерел забезпечують достовірність отриманих особисто автором результатів дисертації та вірогідність її наукових висновків і рекомендацій. Наукова новизна роботи полягає в тому, що автором: вперше обґрунтовано й розроблено методику формування здоров'язберезувальної компетентності учнів старшої школи у процесі інтерактивного навчання фізичної культури, що представлено у вигляді моделі; запропоновано критерії оцінки сформованості здоров'язберезувальної компетентності учнів старшої школи в процесі інтерактивного навчання фізичної культури; удосконалено педагогічні технології інтерактивного навчання на уроках фізичної культури, підходи до формування здоров'язберезувальної компетентності школярів; подальшого розвитку дістали питання, пов'язані зі здоров'язбереженням учнівської молоді, доцільності застосування інтерактивного навчання фізичної культури, оцінюванням навчальних досягнень учнів старшої школи з фізичної культури.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основний зміст роботи повною мірою викладено в 6 публікаціях, серед них 1 включена до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 1 публікація апробаційного характеру та 1 публікація, що додатково відображає результати дослідження.

Значимість результатів досліджень для теорії і практики. Важливе значення для теорії і методики фізичного виховання має розроблена методика формування здоров'язберезувальної компетентності учнів старшої школи. Отриманий матеріал може значно підвищити вклад предмету «Фізична культура» у формування ключових компетентностей учнів старшої школи у різних формах фізичного виховання в школі. Використання теоретико-методичного доробку дослідження у практиці фізичного

виховання школярів сприятиме реалізації наскрізних змістових ліній «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека».

Рекомендації з використання результатів досліджень. Методологічні підходи, основні результати і висновки роботи мають широке узагальнююче значення для формування здоров'язбережувальної компетентності учнів старшої школи. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що використання матеріалів дисертації дозволить значно покращити рівень соматичного здоров'я учнівської молоді, підвищити обсяг рухової активності, оптимізувати їх моторну або м'язову працездатність в процесі занять руховими вправами.

Розроблені рекомендації, які подані у авторській програмі, можуть бути використані у процесі підготовки вчителів фізичної культури, зокрема, під час викладання відповідних дисциплін циклу професійної підготовки і практики здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, а також для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів фізичної культури.

В цілому дисертація свідчить про високий рівень підготовки дисертанта, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що дозволило обґрунтувати стан наукової розробки теми і розв'язати основні дослідницькі завдання.

Зауваження і недоліки роботи. Поряд з позитивними сторонами дисертаційної роботи є недоліки та дискусійні питання:

1. У розділі 1 достатньо глибоко досліджено вітчизняний та закордонний досвід організації навчання фізичної культури у закладах загальної середньої освіти. Однак варто було б більше уваги звернути на світову практику формування здорового способу життя учнівської молоді.

2. Під час опису методів математико-статистичної обробки даних, перелічується, що обчислювали стандартну похибку середнього ($m\bar{X}$) та

середнє квадратичне відхилення (δ). Проте при опрацюванні цифрових даних використовували лише стандартну похибку середнього ($m\bar{X}$).

3. У роботі нечітко прописані відмінності у застосуванні розробленої автором методики. Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів старшої школи у процесі інтерактивного навчання фізичної культури.

4. При описі розробленої автором методики подано класифікацію інтерактивні методів формування здоров'язбережувальної компетентності старшокласників у процесі навчання фізичної культури, де до практичного інтерактиву віднесено рухові технології. Бажано було б уточнити зміст цього поняття у тексті роботи.

5. У підрозділі 3.1 автор зазначає, що конативний компонент сформованості здоров'язбережувальної компетентності визначає наявність у школярів здоров'язбережувальної поведінки за розробленим опитувальником. Проте сам опитувальник у роботі відсутній. У зв'язку з чим незрозуміло, чи він складається вчителем фізичної культури окремо, чи він представлений у науковій літературі.

6. У дисертаційній роботі є багато розбіжностей в тлумаченні наукових понять (анатомічні, фізіологічні, біомеханічні, теорії й методики фізичного виховання), понять здібностей та якості. Наведено наукове обґрунтування понять: рухова функція, опорно руховий апарат, рухова діяльність та рухова активність, формування рухових умінь і навичок. Терміни фізичні здібності, фізичні якості, фізичний розвиток, фізичні вправи доцільно замінити термінами рухові або м'язові якості.

7. Не всі рисунки і таблиці оформлені згідно з вимогами ДСТУ 1.2:2003.

8. В тексті роботи зустрічаються граматичні і стилістичні помилки.

Загальні висновки. Викладені зауваження носять суб'єктивний та дискусійний характер, не є принциповими і не знижують загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота Афанасьєва Андрія Валерійовича «Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів

старшої школи у процесі інтерактивного навчання фізичної культури» є самостійною, завершеною науковою працею, що за своїм змістом, обґрунтованістю провідних положень, отриманих висновків та новизною результатів відповідає спеціальності, вимогам чинного Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМ № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 314 від 21 березня 2022 р.) і може бути рекомендованою до захисту на разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура).

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
професор кафедри педагогіки,
психології і методики фізичного виховання,
радник ректора
Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

Микола НОСКО

